

ARMIA KRAJOWA OKRĘG BIAŁYSTOK

Opracował:

mgr Czesław Chociej, por. w st. spoczynku -
Prezes Zarządu Okręgu Białystok ŚZZAK

Współpraca przy cz. II Kazimierz Czapło, major
w stanie spoczynku

Białystok, październik 2012 r.

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I DZIAŁALNOŚĆ PODCZAS OKUPACJI	3
I.1. ZWIĘZŁA HISTORIA OKRĘGU BIAŁYSTOK ARMII KRAJOWEJ.....	3
I.2. DOWÓDCY OKRĘGU.....	3
I.3. WIĘKSZE AKCJE BOJOWE NA TERENIE OKRĘGU BIAŁYSTOK.....	4
I.4. WYWIAD AK.....	5
CZĘŚĆ II DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKOWA¹.....	6
II,1. ORGANIZACJA OKRĘGU.....	6
II.2. STRUKTURY ORGANIZACYJNE I WYBORY ZARZĄDÓW.....	7
II.3. WERYFIKACJA CZŁONKÓW	9
II.4. SPRAWY SOCJALNE.....	9
II.5. BUDOWA POMNIKÓW I OPIEKA NAD MIEJSCAMI POLEGŁYCH ŻOŁNIERZY.....	9
II.6. POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ OKRĘGU	11
II.7. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA	13
CZĘŚĆ III FOTOGRAFIE	16
SPIS FOTOGRAFII.....	29

¹ Część opracowana w październiku 2014 r.

CZĘŚĆ I DZIAŁALNOŚĆ PODCZAS OKUPACJI

I.1. Zwięzła Historia Okręgu Białostok Armii Krajowej

14 lutego 1942 r. ZWZ został przemianowany na Armię Krajową. Okręg Białostocki AK należał do jednostek stosunkowo silnych w skali całej Armii Krajowej. Według raportu na dzień 1.03. 1944 r. miał zorganizowanych 558 plutonów konspiracyjnych.

Na przełomie czerwca i lipca 1944r. tuż przed akcją „Burza”, stany osobowe obwodów okręgu liczył 33156 żołnierzy, w tym 307 oficerów, 278 podchorążych, 6049 podoficerów, 21895 szeregowców oraz 2794 cywilów i 1833 kobiet.

Okręg Białostocki ZWZ AK był głównym ogniwem siatki konspiracyjnej podzielony został na sześć inspektoratów, które dzieliły się na Obwody i Inspektoraty. W strukturze organizacyjnej Okręgu stanowił ogniwo pośrednie między Okręgiem, a Komendą Obwodu.

Od listopada 1939r do stycznia 1945r. na terenie okręgu Białostok obowiązywał n/w podział: 6 Inspektoratów i 14 Obwodów, w tym Inspektorat VI Grodzieński z dwoma Obwodami i Obwód Wołkowysk.

W obwodach istniał podział na rejony, czyli części powiatów składających się z jednej lub kilku gmin. Na czele dowodził komendant rejonu ze swoim zastępcą. Rejon był pośrednim ogniwem dowodzenia między obwodem a placówką.

Do dowódcy rejonu należały funkcje: wywiadowcze, organizacyjna, pomoc rodzinom aresztowanych itp.

I.2. Dowódcy Okręgu

Pierwszym dowódcą Okręgu Białostok został płk Władysław Liniarski ps. „Mścisław” m. in. wydał następujący rozkaz:

Komendant Sił Zbrojnych w Kraju gen. „Bór” rozkazem L. dz. 109/9 z dnia 17.08. 1943 r. wcielił oddziały wojskowe organizacji „Konfederacji Narodu” do szeregów Armii Krajowej. Oddziały wojskowe KN [UBK] pod d-ctwem ob. Sablewskiego – ppor. rez. Bolesława Piaseckiego, znajdujące się na terenie [Czapli] - Obszaru Wschód, zostały wcielone jako Oddziały partyzanckie do dyspozycji Komendanta Okręgu „Bekasa” – płk Mścisława.

Jesienią 1943r. rozkazem Komendanta Obszaru Wschód płk. „Izabelki” na wniosek Komendanta Okręgu Białostockiego zostały przeniesione oddziały UBK z terenu okręgu „Bekasa” na teren Okręgu Nowogrodzkiego, gdzie w okresie akcji „Burza” brały udział w zdobywaniu Wilna.

Po aresztowaniu d-cy Okręgu „Mścisława” Szef Sztabu Okręgu Stanisław Sędzia ps. „Warta” otrzymał nominację na Komendanta Okręgu Białostok, swoim zastępcą i szefem sztabu mianował płk. Świtalskiego ps. „Juhas”.

Wydał rozkaz rozładowania lasów z większych oddziałów i polecił ich rozwiązanie. Osoby „spalone” miały udać się na zachód. Pod koniec października „Warta” został wezwany do Warszawy i mianowany drugim zastępcą do spraw wojskowych w Obszarze Centralnym. Na swego zastępcę w Okręgu Białostok wyznaczył płk. Świtalskiego „Juhasa”

DZIAŁALNOŚĆ PODCZAS OKUPACJI

Następnie Komendantem Okręgu został Witali Brzeski ps. „Socha”. On w 1947 r. ujawnił Żołnierzy A K Okręgu Białostok.

Po rozwiązaniu Armii Krajowej 19. 01. 1945r. na Białostoczyźnie rozpoczęła działania Armia Krajowa Obywatelska (AKO), która uległa rozwiązaniu w końcu 1945 r.

I.3. Większe akcje bojowe na terenie Okręgu Białostok

Bitwa pod Pawłami – rejon Bielska Podlaskiego

Na początku 1943 r. Na Białostoczyznę dotarł I uderzeniowy pluton Partyzancki Ryszarda Reiffa ps. „Jacek” liczył 30 żołnierzy i czterech oficerów dodrze uzbrojonych .pierwsza walka odbyła się koło Bociek. Rozbrojono niewielki oddział niemiecki, od zabitych Niemców zabrano broń i dokumenty oraz żywność i szybko oddział oddalił się do lasu w okolice wsi Pawły. Po krótkim odpoczynku wywiad doniósł że we wsi są Niemcy „Radecki” Poderwał oddział do wymarszu. Po ujściu dwa kilometry zobaczyli tyralierę niemiecką. Polacy odczekali z otwarciem ognia, panując nad nerwami, rozgorzała się bitwa, która trwała jedną godzinę. Niemcy wycofali się. Następnie Niemcy uderzyli większymi siłami, partyzanci znaleźli się polu obsianym zbożem. Po ciężkiej walce udało się przebić zaledwie siedmiu partyzantom. Niemieckie straty to 70 zabitych, rannych 60 – w tej walce niemieckie siły liczyli 800 żołnierzy i żandarmów.

Bitwa w okolicach Rajgrodu Obwód Grajewo

Niezmiernie liczne oddziały żołnierzy AK znajdowały się w okolicach Grajewa, ponieważ ludność tych terenów była spadkobiercami wojskowych tradycji i w tych rejonach żołnierze po pierwsze byli stosunkowo dobrze wyszkoleni i ich znaczna ilość stanowiła znaczące oddziały AK które stoczyły szereg bitew. Oto opis skrócony jednej z nich.

W 1944r. została stoczona jedna z największych bitew partyzanckich w Białostockim Okręgu Armii Krajowej, Obwód Grajewo.

W końcu lipca 1944 r. pułk został zmobilizowany na Osowym Grądzie. Stawili się tam żołnierze AK twardzi, zahartowani w zmaganiach z surową przyrodą i poprzednimi walkami, zdecydowani oddać życie za Ojczyznę i wolność.

W końcu sierpnia pułk liczył 400 żołnierzy:

- 6 szwadronów i pluton ciężkich karabinów maszynowych, pod dowództwem Jana Jaworskiego ps. „Jawor”;
- 10 osobowa drużyna sanitarna, pod dowództwem Stanisławy Skrodzkiej;
- 7 osobowy zwiad sowiecki „ Splotwiej 5” a także sowiecki lekarz i sanitariuszka.

Pułk AK, był zadrą, którą Niemcy nie chcieli tolerować i przystąpili do jego likwidacji

Rankiem 8 września od strony Kuligów i Brzezin Ciszewskich ruszyły niemieckie kolumny w stronę partyzantów. Dysproporcja w liczebności i uzbrojenia wynosiła w stosunku 1:10, sytuacja pułku była ciężka. Nastąpiło przegrupowanie z manewrem taktycznym i około godz. 15 pułk zajął pozycję bojową:

- pierwsza linia broń ciężka maszynowa strzelała ogniem ciągłym;
- druga linia żołnierze gotowi do ataku.

Niemcy szli ugrupowani w kliny, pistoletami maszynowymi w hermach i granatami za pasem. Kiedy byli już blisko na sygnał dowódcy zagrała broń maszynowa. Ogień skosił niemieckie oddziały. Kiedy skończyła się amunicja i ciężkie

DZIAŁALNOŚĆ PODCZAS OKUPACJI

karabiny maszynowe umilkły na sygnał czerwonej rakiety wyrwał się potężny okrzyk „Hurra”. To był tak silny atak, który rozbił Niemców, którzy uciekał rzucając broń a nawet mundury.

W tej bitwie zginęło 1000 niemieckich żołnierzy, nie licząc broni i sprzętu. Również straty AK były duże 120 zabitych, zginął też dowódca pułku rtm. Wiktor Konopno „Grom”.

I.4. Wywiad AK

Szczególną rolę w tej wojnie spełniał wywiad AK. Jedną z takich akcji było wykrycie miejsc produkcji i wyrzutni „cudownej broni” Hitlera – bomby latające V1 i V2.

20 maja jedna z rakiet – niewypał – spadła w rejonie wsi Klimczyce nad rzeką Bug. Wywiadowcy AK, przy pomocy miejscowych rolników, ukryli niewypał w szuwarach rosnących w wodzie Bugu. Po kilku dniach sześć koni i 2 wozy wywiozły raketę do stodoły we wsi Hołowczyce Kolonia. Tu raketę saperzy zdemontowali i ukrytą przewieźli do Laboratorium AK w Warszawie. Po sporządzeniu dokumentacji już jako całość materiałów przewieziono do Londynu.

CZĘŚĆ II DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKOWA

II,1. Organizacja Okręgu

Okręg Białystok przyjął struktury organizacyjne obowiązujące w Światowym Związku Żołnierzy Armii Krajowej.

Działalność Okręgu obejmowała tereny byłego województwa białostockiego, łomżyńskiego, suwalskiego, ostrołęckiego.

W dniu powstania Armii Krajowej tj. w 1943r. stan osobowy liczył 30 500 żołnierzy.

W Białymstoku w 1989r. powstaje „Stowarzyszenie Żołnierzy Armii Krajowej”

dnia 15 lipca 1989r. grupa AK-owców z Białegostoku odbyła spotkanie z przedstawicielami Zarządu Głównego. Zarząd Główny reprezentował ppłk dypl. Wojciech Borzobohaty.

Spotkanie to nosiło nazwę I Zjazdu Żołnierzy AK w Białymstoku.

Na tym Zjeździe dnia 15 lipca 1989 r. powołany został Zarząd Okręgu Stowarzyszenia Żołnierzy Armii Krajowej w Białymstoku.

Na Prezesa Zarządu wybrano ppłk. Władysława Kaufmana- Borowskiego. Zastępcami zostali:

- I. V-ce prezes Władysław Bruliński
- II. V-ce Prezes Henryk Zawistowski
- III. Sekretarz Janina Maciejewska

W listopadzie 1989 r. zmarł ppłk. Władysław Kaufman, a Władysław Bruliński mieszkał w Warszawie i nie przejął obowiązków pełnienia funkcji Prezesa.

W tym czasie samodzielnie organizowały się Obwody Armii Krajowej według struktur organizacyjnych z okresu okupacji. Były to Obwody:

1. Augustów
2. Białystok
3. Bielsk Podlaski
4. Dąbrowa
5. Drohiczyn
6. Grajewo
7. Kolno
8. Łomża
9. Mońki
10. Olecko
11. Sokółka
12. Suwałki
13. Wysokie Mazowieckie
14. Turośń

II.2. Struktury organizacyjne i wybory Zarządów

Przedstawiciele Obwodów zgłosili konieczność zwołania II Zjazdu Delegatów. II Zjazd Delegatów w Białymstoku obradował dnia 17 lutego 1990 r. Delegaci wybrali nowy Zarząd Okręgu Związku Żołnierzy Armii Krajowej w składzie:

1. Prezes Czesław Hake
2. V-ce Prezes Czesław Kołakowski
3. Sekretarz Stanisław Bodzenta
4. Skarbnik Janina Maciejewska

Ponadto do Zarządu zostali wybrani: Józef Lenczewski, Henryk Ostrowski, Czesław Noniewicz, Kazimierz Czapło, Witold Czarnecki, Kazimierz Siemieńczuk.

Dnia 25 marca 1993r. odbył się II Zjazd Związku, na którym wybrano Zarząd Okręgu:

1. Prezes Zarządu Czesław Kołakowski
2. V-ce Prezes Czesław Noniewicz
3. V-ce Prezes Kazimierz Czapło
4. Sekretarz Janina Maciejewska

Dnia 15 listopada 1993r. Czesław Kołakowski złożył rezygnację z funkcji Prezesa, pełniącym obowiązki prezesa został Czesław Noniewicz.

IV Zjazd ŚZŻAK z dnia 25 lutego 1994 r. wybrał na Prezesa Zarządu Czesława Noniewicza Stan członków w dniu Zjazdu wynosił 3 405 osób.

Dnia 25 grudnia 1995 r. zmarł Czesław Noniewicz a funkcję pełniącego obowiązki przejął Kazimierz Czapło.

Dnia 20 marca 1996 r. odbył się Nadzwyczajny Zjazd Związku i wybrano Zarząd Związku:

1. Prezes Zarządu Józef Ostrowski
2. V-ce Prezes Kazimierz Czapło
3. V-ce Prezes Witold Czarnecki
4. V-ce Prezes Kazimierz Siemieńczuk

V Zjazd Związku odbył się dnia 15 września 1999 r. Wybrany Zarząd:

1. Prezes Józef Ostrowski
2. V-ce Prezes Kazimierz Czapło
3. V- Prezes Witold Czarnecki

W marcu 2003 r. zmarł Józef Ostrowski.

VI. Zjazd Delegatów odbył się 31 marca 2003 r. i wybrał:

1. Prezes Zarządu Witold Czarnecki
2. V-ce Prezes Kazimierz Czapło
3. V-ce Prezes Jerzy Klimko

DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKOWA

Kolejny VII Zjazd Delegatów dnia 12 maja 2006 r. wybrał Zarząd:

1. Prezes Zarządu Witold Czarnecki
2. V-ce Prezes Henryk Nowak
3. V-ce Prezes Czesław Chociey

Kolejny VIII Zjazd Delegatów dnia 21 maja 2009 r. wybrał Zarząd;

1. Prezes Zarządu Witold Czarnecki
2. V-ce Prezes Czesław Chociey
3. V-ce Prezes Henryk Rembiszewski
4. Sekretarz Józef Kownacki

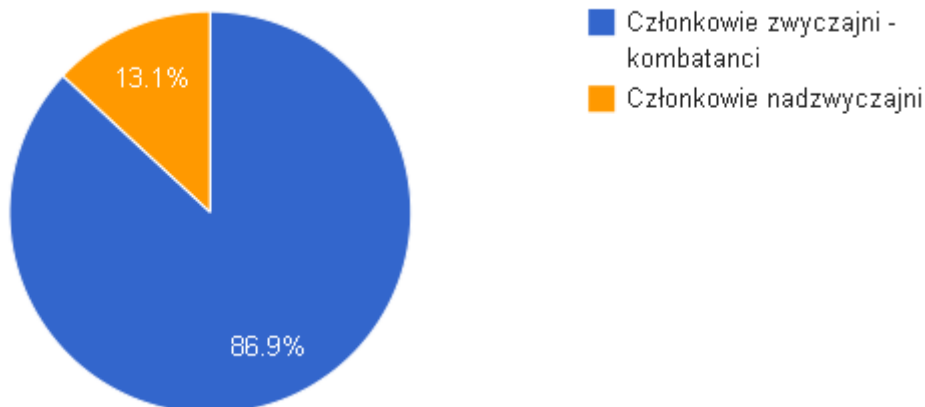
Stan członków wynosił 402 osoby.

Nowo wybrane Zarządy odbywały cykliczne protokołowane posiedzenia. Równolegle zostały wybrane Zarządy Obwodów. Przed całym Związkiem a więc Zarządem Okręgu i Zarządami Obwodów postawiono ważne i trudne zadania do wykonania.

Stan na dzień 20 października 2014 r. jest następujący:

Okręg Białystok Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej

Lp. ↕	Nazwa Koła/Środowiska /Obwodu ↕	Członkowie zwyczajni ↕ kombatanci	Członkowie zwyczajni - bez uprawnień kombatanckich ↕	Członkowie zwyczajni ↕ razem	Członkowie nadzwyczajni ↕	Członkowie ↕ razem	% członków Okręgu ↕	% kombatantów ↕	Data aktualizacji ↕
1.	Augustów	26	0	26	9	35	11.48	74.29	2013-08-28
2.	Białystok	53	0	53	20	73	23.93	72.6	2013-08-28
3.	Bielsk Podlaski	47	0	47	0	47	15.41	100	2013-08-28
4.	Dąbrowa Białostocka	12	0	12	0	12	3.93	100	2013-08-28
5.	Drohiczyn	11	0	11	1	12	3.93	91.67	2013-08-28
6.	Elk	12	0	12	4	16	5.25	75	2013-08-28
7.	Grajewo	9	0	9	1	10	3.28	90	2013-08-28
8.	Kolno	10	0	10	0	10	3.28	100	2013-08-28
9.	Łomża	0	0	0	0	0	0		2013-08-28
10.	Mońki	7	0	7	2	9	2.95	77.78	2013-08-28
11.	Sokółka	16	0	16	0	16	5.25	100	2013-08-28
12.	Suwałki	20	0	20	3	23	7.54	86.96	2013-08-28
13.	Wysokie Mazowieckie	13	0	13	0	13	4.26	100	2013-08-28
14.	Zambrów	29	0	29	0	29	9.51	100	2013-08-28
	Razem	265	0	265	40	305	100	86.89	

II.3. Weryfikacja członków

Nastąpił masowy napływ wniosków o przyjęcie w szeregi Armii Krajowej co było związane z Ustawą o kombatantach, która dawała przywileje członkom Związku. W związku z tym do zarządów Armii Krajowej napłynęło duża ilość podań o przyjęcie w poczet żołnierzy AK.

Powstało podejrzenie, że wśród zgłaszających się są osoby, które z Armią Krajową nie miały nic wspólnego a byli to ludzie głównie ze Związku Bojowników o Wolność i Demokrację ZBOWID, którzy wywodzili się z Milicji Obywatelskiej i Służby Bezpieczeństwa.

Powołano więc komisje weryfikacyjne zarówno w Zarządzie Okręgu jak i w Zarządach Obwodów, które miały sprawdzić wiarygodność składanych oświadczeń.

Komisje przystąpiły do pracy - była to praca czasochłonna i wyczerpująca nerwowo. W wyniku weryfikacji ujawniono ludzi, którzy intensywnie współpracowali z władzami Polskiej Ludowej (w żargonie nazywani byli „utrwalacze PRL”), którzy niejednokrotnie walczyli z Żołnierzami AK a we wcześniejszym okresie ich prześladowali, często wtrącając do więzienia.

W wyniku działania komisji weryfikacyjnych nie przyznano statusu kombatanta w ogólnej ilości około 10 % zgłoszonych wniosków. Przykładowo podać należy, że tylko w Obwodzie Białystok wpłynęło 1100 wniosków. Najwięcej pracy w weryfikację wniosków włożył Stanisław Bodzenta sekretarz Zarządu Okręgu, a w obwodzie Białystok Edward Kuśnierski.

W tym okresie tj. do 1993 r. zweryfikowanych zostało 3 400 członków AK.

II.4. Sprawy socjalne

Pomoc socjalna stała się coraz bardziej niezbędna - coraz większa ilość AK-owców wracała z zesłania, głównie z Syberii, z więzień, często byli to inwalidzi o trwałym uszczerbku na zdrowiu, posiadający minimalne środki pieniężne na życie. Organizowano więc zespoły odwiedzające tych AK-owców. Ponadto organizowano różnorodną pomoc, poczynając od pomocy psychicznej, medycznej i materialnej. Ta działalność realizowana była we wszystkich Obwodach.

II.5. Budowa pomników i opieka nad miejscami poległych żołnierzy

Na posiedzeniu Zarządu Okręgu ŚZZAK dnia 22 października 1993 r. prot. nr 5/93 na wniosek Prezesa Zarządu Okręgu kol. Józefa Ostrowskiego powołano Komitet Budowy Pomnika Armii Krajowej. Przewodniczącym tego Komitetu był Witold Czarnecki, a zastępcą był Józef Ostrowski i Kazimierz Czapło.

Do Komitetu wpłynęły cztery projekty architektoniczne koncepcji budowy pomnika. Po rozpatrzeniu żaden z tych projektów nie uzyskał pozytywnej oceny – głównie z uwagi na zbyt wysoką cenę zlecenia.

Projekt pomnika opracował społecznie Witold Czarnecki wraz z synem Bartoszem Czarneckim.

Opracowany projekt uzyskał pozytywną opinię Zarządu ŚZZAK i następnie władzy architektoniczno – planistycznej miasta Białegostoku.

DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKOWA

Rozpoczęto zbiórkę pieniędzy na budowę, ponieważ pomnik w całości miał być sfinansowany ze środków pochodzących ze zbiórki. Zbiórką zajmował się Zarząd, w tym wyróżnić należy Józefa Ostrowskiego i Kazimierza Czapło.

Dnia 10.VII. 1994 r. podczas obchodów 50-lecia akcji „Burza” na terenach północno - wschodnich odbyła się uroczystość wmurowania kamienia węgielnego oraz aktu erekcyjnego pod pomnik Żołnierzy Armii Krajowej.

W dniu 27 kwietnia 2008 r. odbyła się uroczystość poświęcenia Krzyża Pamięci Żołnierzy Armii Krajowej Obwodu i Okręgu Białystok na wzgórzu krzyży w Sanktuarium Matki Boskiej Bolesnej w „Świętej Wodzie” koło Wasilkowa w powiecie białostockim. W uroczystości wzięli udział Senatorowie, Posłowie, Wojewoda, Organizacje Samorządowe, dyr. Oddziału IPN, Prezes Zarządu Okręgu ŚZŻAK.

Ponadto uczestniczyły w uroczystości Poczty sztandarowe Organizacji związkowych, Szkolnych, Harcerskich liczna rzesza żyjących żołnierzy AK

Krzyż Pamięci został ufundowany przez zarząd Obwodu ŚZŻAK w Białymstoku oraz z dobrowolnych składek członków AK.

Postawiony stalowy krzyż wysokości 6 m wysokości będzie przypominać następnym pokoleniom o etosie Żołnierzy AK walczących o wolność Ojczyzny, której na imię jest „P O L S K A”.

Odsłonięcie i poświęcenie pomnika Armii Krajowej w Białymstoku

Dzień 17.09.1995r. był dla mieszkańców Białegostoku nie tylko datą historyczną - rocznicą kolejnego rozbioru Rzeczypospolitej, lecz świętem żołnierzy Armii Krajowej Okręgów Białystok, Nowogródek, Wilno.

Tego dnia przed katedrą w Białymstoku zameldowało się 50 sztandarów Armii Krajowej z całego kraju w tym z trzech Okręgów: Białystok, Nowogródek, Wilno wraz z żołnierzami z tych okręgów. Sztandarom AK-owskim towarzyszyły poczty sztandarowe organizacji kombatanckich i niepodległościowych, harcerskich, Wojska Polskiego, Policji.

Święto żołnierzy okręgów wschodnich to było odsłonięcie i poświęcenie pomnika „Żołnierzom Armii Krajowej Okręgów Białystok, Nowogródek i Wilno”.

Odsłonięcie pomnika poprzedziła uroczysta msza święta za żołnierzy Armii Krajowej w/w Okręgów. Homilię wygłosił ks. kapelan W.P. kpt. Marian Wydra. Przypomniawszy kim była i czego dokonała Armia Krajowa, między innymi powiedział „nazywano was, żołnierze – zbrodniarze, wyklęci a przecież to byli najlepsi synowie naszego narodu, oni przecież walczyli z okupantami o wolność narodową. TEGO NIE MOŻNA ZAPOMNIEĆ! Przechodniu , jeśli będziesz przechodził obok tego pomnika, pamiętaj, że ONI oddali swe młode życie za wolność TWOJEJ OJCZYZNY...”

Pomnik wzniesiono w centralnym punkcie miasta przy ulicy Kilińskiego vis a vis muzeum Wojska Polskiego, w sąsiedztwie pałacu Branickich. Uroczystego odsłonięcia pomnika dokonali żołnierze AK Ziemi Białostockiej ostatni komendant Obwodu Białystok Kawaler Orderu Virtuti Militari ppłk. Czesław Hake ps. Filip oraz żołnierze Ziemi Nowogrodzkiej z II batalionu „Krysi” uczestnik słynnej akcji na więzienie w Lidze, kawaler Orderu Virtuti Militari kpt. Tadeusz Bieńkowski ps.

DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKOWA

„Rączy”. Poświęcenia pomnika dokonał ks. dziekan Antoni Litwinko oraz kapelan Wojska Polskiego kpt. Marian Wydra.

Odbył się apel poległych żołnierzy. Podczas apelu wymieniono większe bitwy oraz poległych dowódców, w tym również z Okręgu Nowogródzkiego: „Kotwicza”, „Ponurego”, „Krysię”, „Wagnera”, „Jastrzębia”, z Okręgu Wileńskiego: „Juranda”, „Małego” - poległych pod Wilnem.

Pomnik poświęcony żołnierzom Armii Krajowej trzech Okręgów Kresowych zrzeszonych w Okręgu Białostockim ŚZŻAK

Autorem projektu pomnika jest członek Zarządu Okręgu, profesor z Wydziału Architektury Politechniki Białostockiej, żołnierz AK III brygady Wileńskiej Witold Czarnecki ps. „Kadet” oraz Bartosz Czarnecki.

Przez wszystkie lata wielu AK-owców wykonało ogromną pracę polegającą na odnalezieniu grobów żołnierzy, którzy zginęli w walce z bronią w rękę, rozstrzelanych, zamęczonych w miejscach kaźni, zmarłych w różnych okolicznościach. Następnie w kilku przypadkach dokonano ekshumacji na cmentarze i miejsca widoczne dla przechodniów. Dzięki osobistemu zaangażowaniu niektórych członków Związku postawiono tam pomniki, przykładowo wymienić należy obwód w Sokółce: żołnierze zajęli się ekshumacją poległych żołnierzy AK we wsi Kraśniany na cmentarz rzymsko – katolicki w Sokółce. Kolejnym przykładem było przeniesienie poległych żołnierzy w bagnach puszczy Knyszyńskiej w miejscowości Ogóły i zbudowanie pomnika wraz z ogrodzeniem. Opisywane czynności dokonali Roman Biegański i Józef Kownacki przy wsparciu innych patriotów. Następnie postawiono pomnik w postaci krzyża w Świętej Wodzie koło Wasilkowa poświęcony wszystkim AK-owcom. Najwięcej zaangażowania w to przedsięwzięcie wykazali: Jan Cichocki, Czesław Chociej, Jerzy Izydorczyk.

Następnie zachodziła potrzeba zinwentaryzowania w miarę możliwości wszystkich pomników na terenie Okręgu. Wykonał to Czesław Chociej.

Opracowany został album 32 pomników. Fotografie zostały umieszczone na zakończenie niniejszego opracowania.

Opracowana została kronika Obwodu Białystok wraz z ilustracjami. Kronikę opracował Edward Kuśnierski.

II.6. Pozostała działalność Okręgu

Z dniem powstania Armii Krajowej Okręg Białystok liczył 3 500 członków, dziś skupia 843 członków zwyczajnych i 365 członków nadzwyczajnych. W Okręgu działa 16 kół, są to koła w Augustowie, Białymstoku, Bielsku Podlaskim, Dąbrowie Białostockiej, Drohiczynie, Grajewie, Kolnie, Łomży, Mońkach, Olecku, Sokółce, Suwałkach, Wysokim Mazowieckiem, Turośni, Zambrowie i Ełku. W Okręgu nie istnieją, niestety, drużyny harcerskie noszące imię związane z AK. Natomiast stosunkowo dużo szkół przyjęło nazwy związane z Armią Krajową i te szkoły ściśle współpracują z białostockimi AK-owcami.

Z inicjatywy Zarządu Głównego ŚZŻAK i Okręgu Białystok powstało szereg placówek związanych z Armią Krajową: muzeum w Janówce koło Augustowa.

DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKOWA

Staraniem Zarządu Okręgu powstały izby i kącki pamięci w szkołach, przykładowo: w Mońkach, Dąbrowie Białostockiej, Zambrowie, Łomży, Augustowie.

Do znaczących osiągnięć zaliczyć należy konkurs „Dobrego Polaka” organizowany co rocznie w III Liceum Ogólnokształcącym w Białymstoku im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. Nagrodę funduje członek ŚZŻAK Jan Żądło wieloletni nauczyciel w tej szkole a pamiątkowe medale na uroczystym apelu wręcza dyrektor Liceum.

ŚZŻAK Zarząd Główny i Zarząd Okręgu wspólnie z Instytutem Pamięci Narodowej zorganizował kluby im „Grot” m. in. w Augustowie, w Liceum Ogólnokształcącym w Łomży, w Białymstoku. Uczestnikami tych konferencji są uczniowie szkół średnich, jak również wiele innych osób, które interesują się historią Polski.

Podobne konferencje organizowane są w Muzeum Wojska Polskiego w Białymstoku.

W tych konferencjach uczestniczą żołnierze AK i młodzież. AK-owcy uczestniczą też w wykładach lekcji historii w szkołach, w klubach i świetlicach, gdzie są konkursy pieśni patriotycznych.

Każdego roku organizowane są rocznicowe obchody jednej z najkrwawszych bitew pod Pawłami (ta bitwa miała miejsce 11. 06. 1943r.). Uczestniczą w nich księża, harcerze, ochotnicza straż pożarna i okoliczna ludność. Żołnierze Armii Krajowej biorą też udział w rocznicowych obchodach mordy ludności cywilnej miasta Białegostoku w Grabówce.

ŚZŻAK w Okręgu organizuje obchody akcji „Burza”. Z tej okazji przybywają delegacje z Wilna, Białorusi i Ukrainy.

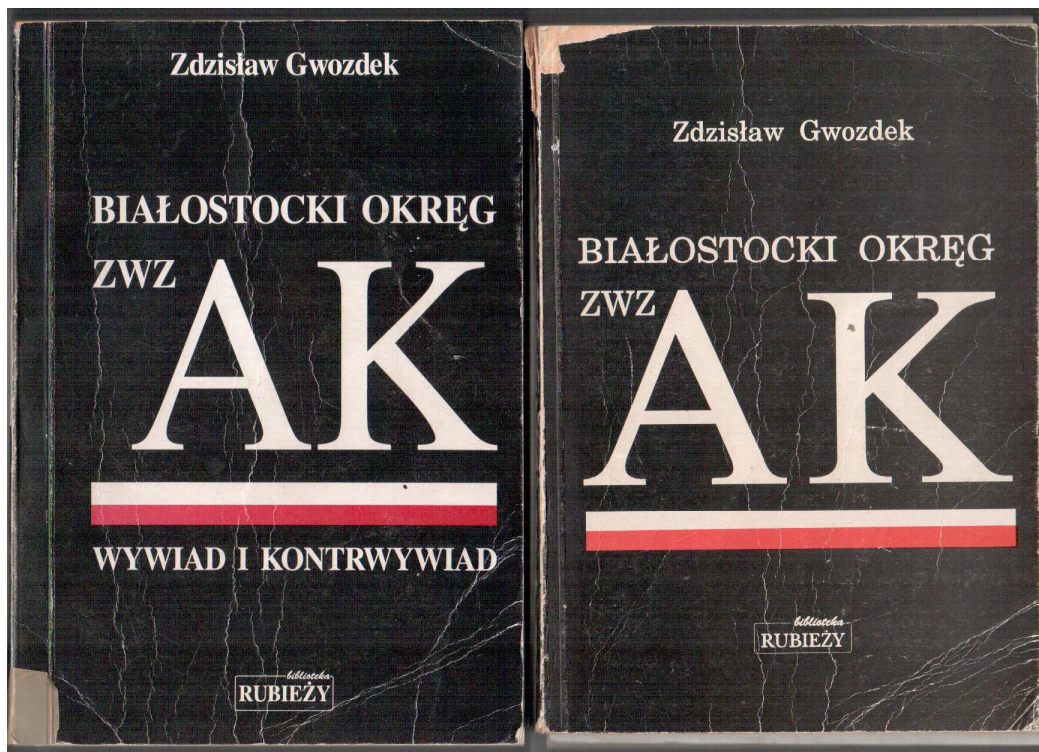
Istnieje też dobra współpraca z Wojewódzką Radą Kombatancką a Prezes Zarządu Okręgu Witold Czarnecki pełni funkcję wiceprezesa tej Rady.

Stałymi partnerami naszych kombatanckich przedsięwzięć są władze miasta, Straż Graniczna, IPN, WKU, duchowieństwo.

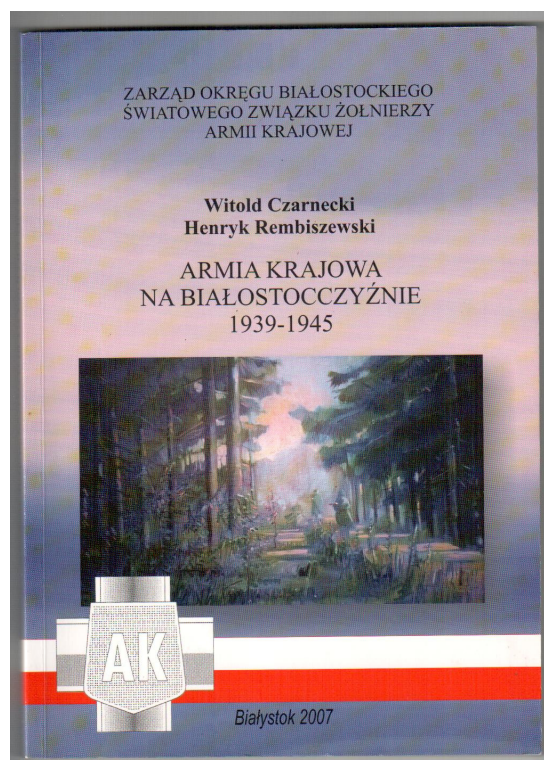
II.7. Działalność wydawnicza

W ostatnim okresie ukazały się w Okręgu następujące wydawnictwa:

1. Białostocki Okręg ZWZ tom I AK 1939- 1945 Wywiad i Kontrwywiad tom II autor tych tomów Zdzisław Gwozdek ps. „Schubert” „Ziemia”

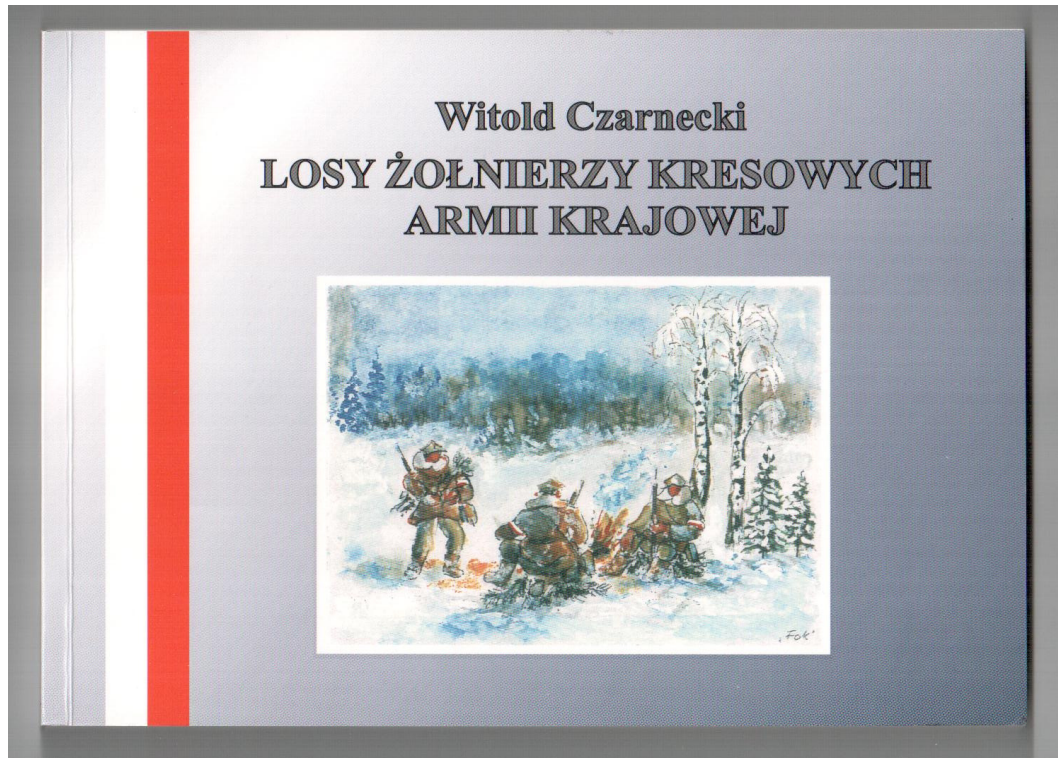

2. Zarząd Okręgu Białostockiego Żołnierzy Armii Krajowej „Armia Krajowa na Białostocczyźnie lata 1939 - 1945” Autorzy Witold Czarnecki ps. „Kadet” i Henryk Rembiszewski ps. „Babinicz”

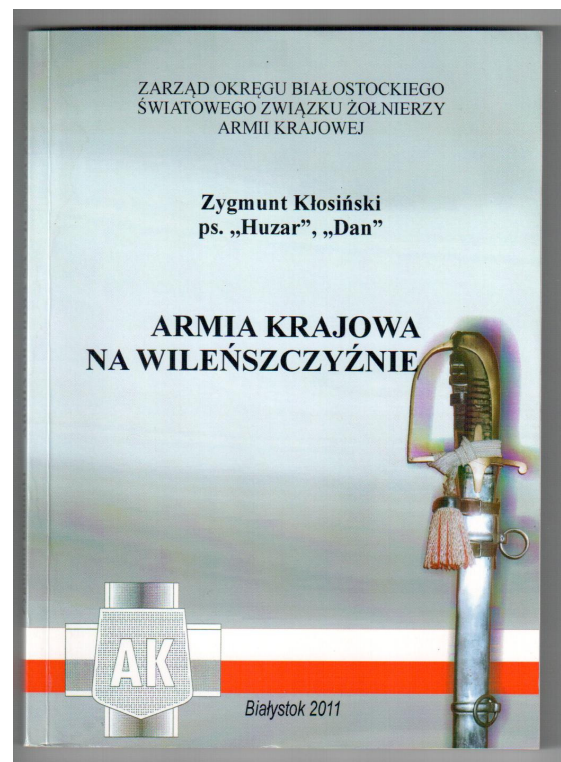

DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKOWA

- Zarząd Okręgu Białostockiego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej „Losy Żołnierzy Kresowych Armii Krajowej” rok wydania 2010

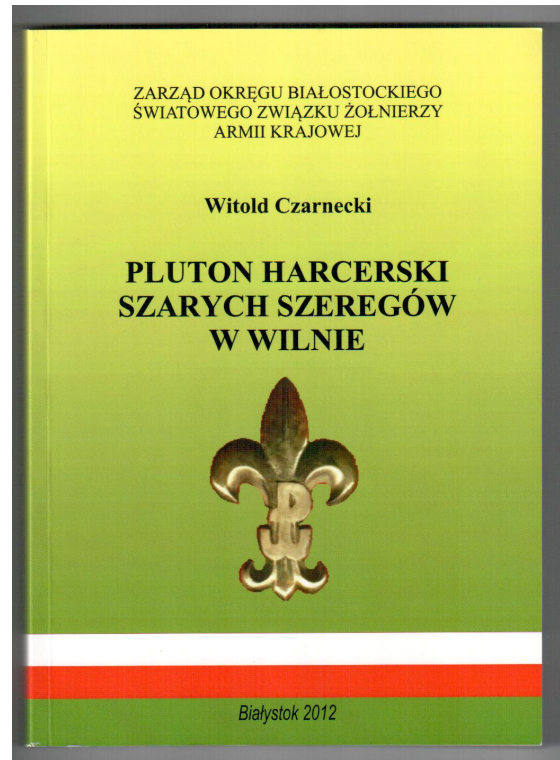

- Zarząd Okręgu Białostockiego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej „Armia Krajowa na Wileńszczyźnie” autor Zygmunt Kłosiński ps. „Huzar”, „Dan”

DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKOWA

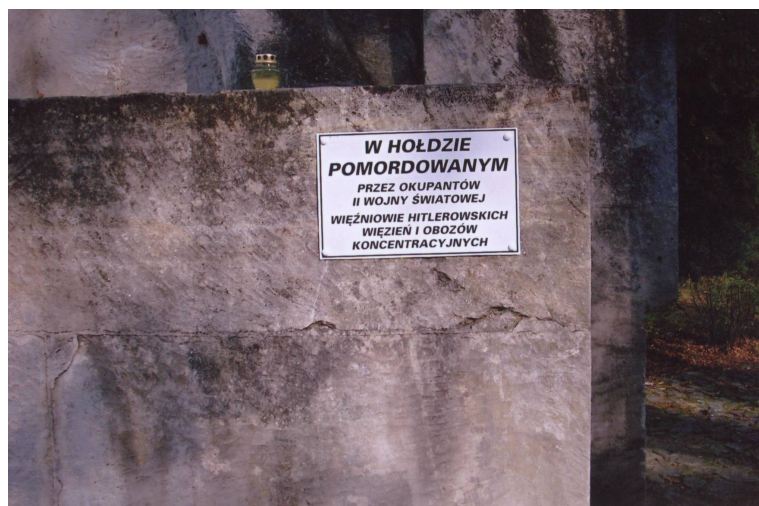
5. Zarząd Okręgu Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej „Pluton Harcerski Szarych Szeregów w Wilnie”
autor Witold Czarnecki ps. „Kadet”

CZĘŚĆ III FOTOGRAFIE

Fotografia 1. Pomnik Armii Krajowej, Białystok ul. Kilińskiego

Fotografia 2. Grabówka: W hołdzie pomordowanym przez okupantów II wojny światowej

Fotografia 3. Pomnik poległych żołnierzy IV inesp. Armii Krajowej w Ogółach

FOTOGRAFIE

Fotografia 4. Pomnik IV uderzeniowego batalionu Kadrowego Armii Krajowej w Pawlach

Fotografia 5. Pomnik ppłk Aleksandra Rybnika komendanta obwodu AK i WiN w Starosielcach

FOTOGRAFIE

Fotografia 6. Pomnik poległych żołnierzy AK w Wasilkowie

Fotografia 7. Pomnik w Krypnie.

FOTOGRAFIE

Fotografia 8. Pomnik w Krypie

FOTOGRAFIE

Fotografia 9. Tablica pamiątkowa w Kościele w Krynpi

Fotografia 10. Tablica pamiątkowa u wejścia do Kościoła w Krynpi

FOTOGRAFIE

Fotografia 11. Pomnik w Zawadach

Fotografia 12. Pomnik w Tykocinie kpt. AK Komendanta Obwodu

FOTOGRAFIE

Fotografia 13. Grób na cmentarzu Farnym w Białymstoku ppłk Władysława Kaufmana Z-cy Komendanta Okręgu Białystok

Fotografia 14. Pomnik na cmentarzu Św. Rocha w Białymstoku

FOTOGRAFIE

Fotografia 15. Pomnik na cmentarzu Św. Rocha w Białymstoku ppłk Ferdynanda Tokarzewskiego komendanta Obwodu Zambrów

Fotografia 16. Pomnik pamięci żołnierzy AK w Sokółce

FOTOGRAFIE

Fotografia 17. Pomnik w Sokółce kpt. Józefa Kłopotowskiego Komendanta Obwodu Sokółka AK.

Fotografia 18. Pomnik w Sokółce kpt. Franciszka Potyrała II Komendanta Obwodu Sokółka AK

FOTOGRAFIE

Fotografia 19. Pomnik Niepodległości w Grajewie

Fotografia 20. Pomnik dla harcerskiej załogi placówki w Grodnie

Fotografia 21. Pomnik w Zawadach

FOTOGRAFIE

Fotografia 22. Wspólna mogiła żołnierzy Polskich poległych w walce z hitlerowskim najeźdźcą w Zawadach.

Fotografia 23. Św. Woda k. Wasilkowa

FOTOGRAFIE

Fotografia 24 Fotografia 30. Siedziba NKWD i UB w Białymstoku

Fotografia 25. Park Obraz pamięci poświęcony żołnierzowi AK Jadwidze Dziekońskiej ps. Jadzia w Białymstoku

FOTOGRAFIE

Fotografia 26. Sztandar Armii Krajowej Okręg Białystok

FOTOGRAFIE

SPIS FOTOGRAFII

Fotografia 1. Pomnik Armii Krajowej, Białystok ul. Kilińskiego.....	16
Fotografia 2. Grabówka: W hołdzie pomordowanym przez okupantów II wojny światowej.....	16
Fotografia 3. Pomnik poległych żołnierzy IV insp. Armii Krajowej w Ogólach.....	16
Fotografia 4. Pomnik IV uderzeniowego batalionu Kadrowego Armii Krajowej w Pawłach.....	17
Fotografia 5. Pomnik ppłk Aleksandra Rybnika komendanta obwodu AK i WiN w Starosielcach.....	17
Fotografia 6. Pomnik poległych żołnierzy AK w Wasilkowie.....	18
Fotografia 7. Pomnik w Krypnie.....	18
Fotografia 8. Pomnik w Krypnie.....	19
Fotografia 9. Tablica pamiątkowa w Kościele w Krypnie.....	20
Fotografia 10. Tablica pamiątkowa u wejścia do Kościoła w Krypnie.....	20
Fotografia 11. Pomnik w Zawadach.....	21
Fotografia 12. Pomnik w Tykocinie kpt. AK Komendanta Obwodu.....	21
Fotografia 13. Grób na cmentarzu Farnym w Białymstoku ppłk Władysława Kaufmana Z-cy Komendanta Okręgu Białystok.....	22
Fotografia 14. Pomnik na cmentarzu Św. Rocha w Białymstoku.....	22
Fotografia 15. Pomnik na cmentarzu Św. Rocha w Białymstoku ppłk Ferdynanda Tokarzewskiego komendanta Obwodu Zambrów.....	23
Fotografia 16. Pomnik pamięci żołnierzy AK w Sokółce.....	23
Fotografia 17. Pomnik w Sokółce kpt. Józefa Kłopotowskiego Komendanta Obwodu Sokółka AK.....	24
Fotografia 18. Pomnik w Sokółce kpt. Franciszka Potyrała II Komendanta Obwodu Sokółka AK.....	24
Fotografia 19. Pomnik Niepodległości w Grajewie.....	25
Fotografia 20. Pomnik dla harcerskiej załogi placówki w Grodnie.....	25
Fotografia 21. Pomnik w Zawadach.....	25
Fotografia 22. Wspólna mogiła żołnierzy Polskich poległych w walce z hitlerowskim najeźdźcą w Zawadach.....	26
Fotografia 23. Św. Woda k. Wasilkowa.....	26
Fotografia 24Fotografia 30. Siedziba NKWD i UB w Białymstoku.....	27
Fotografia 25. Park Obraz pamięci poświęcony żołnierzowi AK Jadwidze Dziekońskiej ps. Jadzia w Białymstoku.....	27
Fotografia 26. Sztandar Armii Krajowej Okręg Białystok.....	28